



Chương Trình Biểu Giá Mua Bán Điện Mặt Trời Hòa Lưới Của Việt Nam Đang Mang Lại Thành Quả

Theo dõi tiến bộ về Lưới điện và Điện gió

Tóm Tắt Dự Án

Chương Trình Điện Mặt Trời Thành Công Của Việt Nam Xóa Tan Mọi Hoài Nghi

Chương trình biểu giá mua bán năng lượng sạch hòa lưới (FiT) áp dụng cho điện mặt trời của Việt Nam với mức giá 0,09 US trên giờ (kWh) vừa tạo ra 4,46 gigawatt (GW) công suất mới cho thị trường điện tăng trưởng nhanh của Việt Nam.¹

Đây là một thành tựu ấn tượng, khẳng định hướng tiếp cận từng bước của chính phủ để phát triển thị trường và khả năng huy động vốn của các nhà phát triển dự án trong nước và quốc tế cho một loạt các dự án đầu tư năng lượng tái tạo (RE) có khả năng mở rộng.

Nó cũng làm nổi bật khả năng của các dự án năng lượng tái tạo thiết kế theo mô-đun trong việc cung cấp một lượng lớn công suất cần thiết với tốc độ nhanh hơn các dự án sử dụng nhiên liệu hóa thạch chạy nền quy mô lớn, những dự án này đòi hỏi chi tiêu lớn cho cơ sở hạ tầng liên quan.

Tiếp theo là những tiến bộ trong lưới điện và điện gió

Các nhà hoạch định chính sách của Việt Nam đã sáng suốt khi đưa ra tín hiệu về một hướng tiếp cận từng bước để phát triển thị trường ở giai đoạn tiếp theo với chương trình FiT áp dụng cho điện gió, được xây dựng để tạo đà phát triển mạnh trong hai năm tới.

Hầu hết các dự án điện gió cho đến nay được xây dựng ở trên bờ, nhưng Việt Nam có tiềm năng đáng kể để xây dựng các dự án lớn hơn ở gần bờ và ngoài khơi.

Vào lúc này, một số nhà phát triển dự án mới đầy triển vọng trọng khu vực đã tạo dựng chỗ đứng trên thị trường, các nhà đầu tư sẽ theo dõi cách chính phủ xác định tham vọng về năng lượng tái tạo của mình thông qua các mục tiêu mới trong Quy Hoạch Tổng Thể Phát Triển Điện Lực Quốc Gia Giai Đoạn VIII cũng như các kế hoạch nâng cấp lưới điện.

¹ EVN, ~ Đến 30/6/2019: Trên 4.460 MW điện mặt trời đã hòa lưới. 30 tháng 6, 2019.

Việt Nam Chớp Cơ Hội Trong Lĩnh Vực Năng Lượng Tái Tạo

Các kế hoạch trung hạn của Việt Nam cho lĩnh vực năng lượng tái tạo hiện đang dần định hình sau hai năm bận rộn phát triển dự án. Nhu cầu hòa một lượng công suất lớn năng lượng mới vào lưới điện quốc gia một cách nhanh chóng, cùng với mong muốn có được nguồn năng lượng sạch và đảm bảo đã là động lực thúc đẩy đưa năng lượng tái tạo vào quốc gia này. Với 4,46 GW điện mặt trời đang được hòa vào lưới điện quốc gia khi hạn chót hòa lưới của chương trình FiT áp dụng cho điện mặt trời là ngày 30 tháng 6. Sự chú ý đang chuyển sang các kế hoạch đầu tư lưới điện mới và giai đoạn tiếp theo của chương trình FiT, đây là lúc tập trung vào lĩnh vực điện gió hiện đang ở giai đoạn bắt đầu.

Chương trình năng lượng tái tạo Việt Nam đang trên đà phát triển tại một thời điểm chiến lược. Việt Nam đã phủ sóng điện lực tới 99% dân số; và nhu cầu điện bây giờ chắc chắn sẽ gia tăng. Quy Hoạch Tổng Thể Phát Triển Điện Lực Quốc Gia được điều chỉnh giai đoạn VII (Quy Hoạch Tổng Thể VII) hiện dự báo tăng trưởng thương mại ở mức 10,3% hàng năm cho đến năm 2020. Sau đó, mức tăng trưởng dự kiến sẽ giảm nhẹ, nhưng vẫn tăng trưởng mạnh mẽ cho đến năm 2030. Quy Hoạch kêu gọi bổ sung công suất từ 6.000-7.000 (megawatt) MW mỗi năm để đáp ứng nhu cầu gia tăng.²

Bảng 1: Gia Tăng Công Suất Lắp Đặt Là Cần Thiết Để Đáp Ứng Nhu Cầu

Năm	Năm	Công Suất Lắp Đặt (MW)
2010	2020	60.000
2020	2025	96.500
2030	2030	129.000

Nguồn: MoIT.³

Để đạt được điều này, chính phủ đã kết hợp nhiều chiến lược với nhau. Họ có một hệ thống lớn các dự án nhiệt điện dùng nhiên liệu hóa thạch IPPs được đầu tư nước ngoài, nhưng nhiều dự án trong số những dự án chạy nền này đang phải đối mặt với những khó khăn do những diễn biến thị trường đang làm dấy lên những nghi ngờ về sự phù hợp của công nghệ cũ phát thải nhiều carbon đối với một thị trường non trẻ tập trung vào tăng trưởng sạch hơn. Để bắt đầu phát triển năng lượng tái tạo, chính phủ đã triển khai các chương trình FiT áp dụng cho điện mặt trời và điện gió: chương trình FiT áp dụng cho điện mặt trời có hiệu lực từ ngày 1 tháng 6 năm 2017 đến ngày 30 tháng 6 năm 2019; chương trình FiT áp dụng cho điện gió, từ ngày 1 tháng 11 năm 2018 đến ngày 1 tháng 11 năm 2021. Kể từ khi thực hiện, Việt Nam đã học hỏi một cách nhanh chóng từ những chương trình kể trên.⁴

² MOIT PDP VII Báo cáo tiến độ.

³ Ibid.

⁴ Baker McKenzie, Cập nhật Dự thảo mới về giá mua điện sau ngày 30 tháng 6 năm 2019 cho các dự án điện mặt trời tại Việt Nam. 28/02/2019.

Trong lần Quy Hoạch Tổng Thể này, chính phủ nhắm vào các nguồn năng lượng tái tạo - bao gồm sinh khối, thủy điện quy mô nhỏ, gió và mặt trời - sẽ chiếm 21% tổng công suất lắp đặt vào năm 2030.⁵ Trong đó, điện mặt trời và điện gió sẽ chiếm xấp xỉ 11 phần trăm.⁶ Vấn đề trung tâm là chính phủ cần nhanh chóng tăng công suất lắp đặt và đồng thời tìm cách tài trợ cho việc xây dựng một lưới điện có khả năng tiếp nhận điện đến từ nhiều nguồn sản xuất khác nhau; tất cả thực hiện đồng thời với việc bình ổn giá điện. Quy Hoạch Tổng Thể tiếp theo được kỳ vọng sẽ giải quyết vấn đề này, dự kiến sẽ hoàn thành vào năm 2020..⁷

Liệu Điện Gió Có Thành Công Được Như Điện Mặt Trời?

Chính phủ Việt Nam ban đầu tập trung chủ yếu vào điện mặt trời và mặc dù có sự phản nản từ một số bên về Hợp Đồng Mua Bán Điện (PPA), đã tìm được cách thu hút các khoản đầu tư lớn từ một loạt các bên tham gia. Các nhà phát triển dự án đã hòa khoảng 4,46GW điện mặt trời vào lưới điện quốc gia để được quyền hưởng biểu giá FiT áp dụng cho điện mặt trời - một con số vượt xa các ước tính thận trọng ban đầu. Ở đâu làm tốt thì ở đó cần phải khen: Các nhà hoạch định chính sách của Việt Nam đã xây dựng được một thị trường điện mặt trời phát triển mạnh mẽ từ một xuất phát điểm thấp, biến Việt Nam thành một “ngôi nhà điện” của khu vực trong lĩnh vực quang điện mặt trời.⁸ Đây không hề là một thành tựu tầm thường và rõ ràng là các nhà phát triển dự án trong khu vực hiện đều xem Việt Nam là một thị trường nơi các mối quan hệ đối tác lâu dài có thể mang lại lợi ích.

Có vẻ như chính phủ Việt Nam đang muốn thử và lặp lại thành công này với điện gió. Câu hỏi đặt ra ở đây là: có khả thi không? Chính phủ hướng tới mục tiêu đặt nền tảng vững chắc cho lĩnh vực điện gió trước thời hạn chót áp dụng biểu giá FiT vào ngày 1 tháng 11 năm 2021. Đến lúc đó, chính phủ hy vọng sẽ có thêm 1GW công suất điện gió được lắp đặt.⁹ Hiện tại, có bảy trang trại gió đang hoạt động với tổng công suất chung là 331MW.¹⁰

Bảng 2: Kế Hoạch Tăng Trưởng Công Suất Điện Gió của Việt Nam

Năm	Công Suất (MW)
2020	800
2030	6.200

Nguồn: MoIT.¹¹

⁵ MOIT PDP VII Báo cáo tiến độ.

⁶ Nhân Dân, [Việt Nam có tiềm năng lớn phát triển điện gió ngoài khơi](#). 10/04/2019.

⁷ CAND, ~ [Đề xuất lập Hội đồng thẩm định Nhiệm vụ lập Quy hoạch điện VIII](#). 25/03/2019.

⁸ PV Magazine, [Cơn sốt bổ sung năng lượng tái tạo 2019 tại Việt Nam](#). 23/07/2019.

⁹ Vietnam Investment Review, [Tăng cường đầu tư cho các dự án điện gió trên bờ và ngoài khơi Việt Nam](#). 19/06/2019.

¹⁰ Báo Đầu tư, ~ [57 nhà máy điện mặt trời và điện gió được đưa vào vận hành](#). 11/06/2019.

¹¹ Nhân Dân, [Việt Nam có tiềm năng lớn phát triển điện gió ngoài khơi](#). 10/04/2019.

Phần lớn công suất mới này sẽ nằm ở miền Nam Việt Nam, nơi có tốc độ gió cao hơn - giữa Qui Nhơn và Thành phố Hồ Chí Minh, tốc độ gió trung bình từ 7 đến 11 (mét trên giây) m/s.¹² Hầu hết các dự án cho đến thời điểm này được đặt trên bờ; tuy nhiên, như một thành viên tham gia tọa đàm trong hội nghị của Hội Đồng Năng Lượng Gió Toàn Cầu (GWEC) tại Hà Nội vào tháng 6 đã nhấn mạnh: đơn giản là không có đủ không gian trên bờ để xây dựng thêm nhiều dự án nữa. Khoảng cách gần đã làm phát sinh các vấn đề chẳng hạn như hiệu ứng nhiễu động, dẫn tới việc làm giảm các hệ số công suất của các nhà máy điện gió. Ngược lại, các địa điểm ngoài khơi tiềm năng lớn hơn nhiều, nhưng chúng chưa được nghiên cứu đầy đủ.

Điện Gió Ngoài Khơi Sẽ Hoạt Động Thế Nào?

Sự thực là tiềm năng lớn nhất cho lĩnh vực điện gió Việt Nam về mặt lý thuyết nằm ở ngoài khơi. Trong số 6.200MW công suất điện gió mà chính phủ Việt Nam muốn lắp đặt, đại đa số sẽ phải đến từ các trang trại gió ngoài khơi. Như đã nói ở trên, tốc độ gió ở phía nam cao hơn và độ sâu của nước tương đối thấp ở mức từ 20 đến 50 mét, các khu vực bờ biển trở thành địa điểm lý tưởng cho các dự án gần bờ và ngoài khơi.¹³ Hơn nữa, các dự án này sẽ gần hơn với các khu vực nơi mà tăng trưởng phụ tải điện chưa được đáp ứng đang phát triển nhanh nhất - chẳng hạn như Thành phố Hồ Chí Minh. Việt Nam cũng có thể tận dụng chuỗi cung ứng nội địa hiện tại của mình cho điện gió ngoài khơi. Các nhà sản xuất như General Electric (GE) và CS Wind Hàn Quốc đã sản xuất được các bộ phận tuabin gió tại Việt Nam.¹⁴

Tiềm năng lớn nhất cho lĩnh vực điện gió Việt Nam theo lý thuyết nằm ở ngoài khơi.

Tuy nhiên, lĩnh vực điện gió ngoài khơi sẽ bùng nổ khi nào và như thế nào thì vẫn chưa rõ ở thời điểm này. Một số nhà phát triển dự án đã ký cam kết: Công ty Gulf Energy vừa ký một Hợp Đồng Mua Bán Điện (PPA) với Tập Đoàn Điện Lực Việt Nam (EVN) để xây dựng trang trại gió 310MW ngoài khơi tại Bến Tre. Các nhà phát triển dự án khác, như Mainstream Renewable Power, vẫn đang nghiên cứu tính khả thi của một dự án có quy mô lên tới 800MW.¹⁵ Có lẽ dự án tham vọng nhất đang tiến triển là dự án Kê Gà được hậu thuẫn bởi Enterprize Energy và một liên doanh bao gồm các đối tác kỹ thuật Việt Nam và quốc tế. Dự án nằm ngoài khơi tỉnh Bình

¹² Ibid.

¹³ DNV GL, *Việt Nam-thị trường gió ngoài khơi tiếp theo ở châu Á?* 20/06/2019.

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Nguồn điện tái tạo chính thống.

Thuận, với công suất nhắm tới là 3.400 MW, hy vọng sẽ sớm đạt mức khai thác 600MW vào năm 2023.

Dự án Enterprize sẽ là dự án quan trọng cần theo dõi. Các dự án ngoài khơi đòi hỏi sự phối hợp cẩn thận ở nhiều cấp chính quyền và thị trường sẽ theo dõi sát sao để xem các cột mốc quan trọng của dự án được quản lý như thế nào. Một yếu tố đáng chú ý khác là liệu sẽ có đủ minh bạch trong quá trình thực hiện để khuyến khích các nhà phát triển dự án khác chấp nhận các rủi ro của một chu kỳ phát triển kéo dài để đổi lấy chỗ đứng tại một trong những thị trường năng lượng tái tạo phát triển nhanh nhất Đông Nam Á.

Các Yêu Cầu Đầu Tư

Cho đến nay, các ngân hàng địa phương là các nhà tài trợ chính cho các dự án năng lượng tái tạo có công suất hòa vào lưới điện quốc gia thông qua chương trình FiT.¹⁶ Nhưng với nguồn lực tài chính tương đối nhỏ, việc các ngân hàng nội địa của Việt Nam có thể theo kịp nhu cầu tài trợ vốn cho lĩnh vực năng lượng tái tạo là một dấu hỏi lớn, trong bối cảnh nhu cầu tài trợ có thể vượt quá khả năng cung ứng nội địa. Ước tính vào năm 2030 cần có 5,6 tỷ USD huy động vốn vay để xây dựng tất cả các dự án điện gió theo kế hoạch.¹⁷ Do đó, để lĩnh vực điện gió phát triển hơn nữa, các dự án có thể sẽ cần tiếp cận tới các nguồn vốn quốc tế mới.

Hợp Đồng Mua Bán Điện PPA ‘Không Thể Vay Vốn Ngân Hàng’?

Nhắm tới các nguồn tài chính xanh mới có thể là một nguồn vốn tiềm năng cho các tham vọng về điện gió của Việt Nam, nhưng đáng chú ý là các nhà tài trợ quốc tế truyền thống thường ngại cam kết rót vốn. Họ tránh xa vì cho rằng Bản Hợp Đồng Mua Bán Điện tiêu chuẩn thiếu phần bảo lãnh thường thấy ở các thị trường phát triển hơn.

Những phàn nàn của các ngân hàng về Hợp Đồng Mua Bán Điện của Việt Nam không phải là mới và có vô số lý do tại sao những tổ chức không có hầu bao lớn hoặc không có mối quan hệ địa phương vững chắc cho rằng hợp đồng như vậy sẽ ‘không thể vay vốn ngân hàng’:¹⁸

1. Các tổ chức cho vay quốc tế thiếu niềm tin vào vị thế tín dụng của EVN (đơn vị mua điện sản xuất từ nguồn năng lượng sạch), một doanh nghiệp nhà nước và là nhà cung cấp điện độc quyền của Việt Nam;
2. Công suất lưới điện không đáp ứng đủ yêu cầu, do đó nguy cơ lượng điện bán ra bị giới hạn có thể cao tùy thuộc vào vị trí của dự án; và
3. EVN bảo lưu một điều khoản chấm dứt trong Hợp Đồng Mua Bán Điện (PPA).

¹⁶ MDI, Báo cáo Năng lượng Việt Nam cập nhật 2019. 07/2019.

¹⁷ GWEC Bài thuyết trình hội nghị, the Blue Circle. 06/ 2019.

¹⁸ DNV GL, Việt Nam-thị trường gió ngoài khơi tiếp theo ở châu Á? 20/06/ 2019.

Hợp Đồng Mua Bán Điện tối giản của Việt Nam gây khó khăn trong việc tiếp cận nguồn tài trợ dự án truyền thống đến từ các ngân hàng tài trợ dự án nước ngoài theo cách thông thường, vốn đã quen với các quy định pháp lý đã được thiết lập ở các thị trường ít rủi ro hơn. Trong một nỗ lực nhằm xoa dịu những nhà tài trợ này, Bộ Công Thương (MoIT) đã ban hành một Hợp Đồng Mua Bán Điện sửa đổi vào tháng 1 năm nay - Thông tư dự thảo mới số 02. Tuy nhiên, chỉ có những điều chỉnh nhỏ được thực hiện, chẳng hạn như giải thích rõ các hạn chế kỹ thuật.¹⁹

Sự xuất hiện của một nhóm các nhà đầu tư doanh nghiệp mới ở Đông Nam Á báo hiệu một sự dịch chuyển ra khỏi mô hình hỗ trợ tài chính dự án truyền thống.

Mặc dù điều này làm thất vọng một số ngân hàng đã cam kết thúc đẩy điều chỉnh dàn trải rủi ro rộng hơn, thông tư không phải là rào cản đối với những nhà đầu tư sẵn sàng chấp nhận rủi ro nhiều hơn hoặc có tiềm lực mạnh. Sự năng động mới này được minh chứng qua phương thức khiến giai đoạn đầu tiên của quy trình áp dụng FiT cho các dự án điện mặt trời đã hòa được lượng công suất lớn hơn dự kiến vào lưới điện. Ngoài ra, sự xuất hiện của một nhóm các nhà đầu tư doanh nghiệp mới ở Đông Nam Á - đặc biệt là những người đang tìm cách xây dựng chuỗi các dự án năng lượng tái tạo đa dạng tại châu Á - báo hiệu sự dịch chuyển ra khỏi mô hình cung ứng tài chính dự án truyền thống. Điều này phản ánh tầm quan trọng chiến lược của thị trường Việt Nam và tham vọng của một nhóm các công ty điện lực và năng lượng mới trong khu vực, những người đang mong muốn tạo dấu ấn thành tích trong lĩnh vực năng lượng tái tạo.

Biểu Giá Mua Bán Điện Gió

Mặc dù một số nhà đầu tư tiềm năng cảm thấy thất vọng do thiếu các ưu đãi thân thiện với nhà đầu tư trong các lời mời gọi, nhưng các nhà đầu tư khác lại tin rằng việc quản lý các chính sách về năng lượng tái tạo một cách chậm nhưng ổn định của Việt Nam cũng đã tạo niềm tin cho các nhà đầu tư tiềm năng. Phản ứng trước các diễn biến của thị trường, các mức giá FiTs đã được điều chỉnh tăng cho các dự án trên bờ và ngoài khơi vào tháng 11 năm 2018 khi Quyết định số 391 được triển khai, điều này làm tăng lợi thế cho những bên có khả năng chấp nhận rủi ro thị trường.²⁰

¹⁹ Baker McKenzie, *Việt Nam điều chỉnh hợp đồng mua bán điện mẫu cho các dự án điện gió*. 13/02/2019 .

²⁰ Conventus Law, *Việt Nam soạn thảo thông tư mới hướng dẫn chi tiết phát triển các dự án năng lượng gió*. 23/11/2018.

Nguồn 3: Biểu Giá FiTs Áp Dụng Cho Các Dự Án Điện Gió

Loại dự án	Giá FiT hiện tại (US\$/kWh)	Giá FiT Trước Đó (US\$/kWh)	Phần Trăm Tăng
Trên bờ	0,085	0,078	8,97
Ngoài khơi	0,098	0,078	25,64

Nguồn: Baker McKenzie.²¹

Chủ Trương Của Chính Phủ

Mặc dù mức tăng đối với giá FiT áp dụng cho điện gió ngoài khơi là đáng kể, các chương trình biểu giá FiT vẫn ở mức thấp khi so sánh với mức giá tại các thị trường khu vực khác. Điều này cũng đúng đối với điện mặt trời. Mặc dù rủi ro thị trường là hết sức đáng kể, các nhà đầu tư, tập trung vào các cơ hội tăng trưởng, đã huy động lực lượng vượt quá mọi mong đợi. Giờ đây, nhờ có thành công của chương trình FiT áp dụng cho điện mặt trời, Bộ Công Thương không còn phải chịu áp lực nhanh chóng mở rộng công suất của các dự án hưởng FiT áp dụng cho điện gió như trong trường hợp của điện mặt trời.

Đáng chú ý là chương trình FiT áp dụng cho điện mặt trời thành công của Việt Nam đã khiến một số nhà đầu tư khu vực bất ngờ. Mới gần đây, vào tháng Tư, các chuyên gia thị trường tại một hội nghị chuyên ngành ở Singapore vẫn dự đoán rằng biểu giá FiT sẽ chỉ tạo ra công suất điện mới hòa lưới ở mức từ 1,5 đến 2,5GW trong suốt năm 2019. Với 4,46GW công suất điện mặt trời bổ sung, EVN sẽ cần tăng cường tập trung vào nâng cấp công suất lưới điện để giảm bớt giới hạn đối với điện bán ra của các dự án năng lượng tái tạo, một số lượng lớn trong số đó nằm trong các khu vực tách biệt và cần được kết nối thông qua các đường dây truyền tải điện cao thế mới. Những đường dây này cần một khoảng thời gian để xây dựng. Trong lúc chờ đợi, EVN đang tìm cách dành thời gian thực hiện nâng cấp lưới điện hiện có. Chìa khóa để tháo gỡ vấn đề này nằm ở khả năng của EVN trong việc tiếp cận các sáng kiến được cấp vốn tài trợ, chẳng hạn như mối quan hệ hợp tác với cơ quan phát triển của CHLB Đức GIZ (Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit) để thực hiện các dự án về lưới điện thông minh phục vụ năng lượng tái tạo và hiệu suất năng lượng (SGREE), những dự án này tập trung vào xây dựng một khuôn khổ vững chắc về pháp lý và các quy định quản lý lưới điện thông minh.²²

Trong khi đó, cần phải nhận ra rằng cách tiếp cận cản trở của Việt Nam phản ánh các thực tế chính trị trong nước. Năm 2018, chính phủ Việt Nam đã phát động một chiến dịch bài trừ tham nhũng khiến nhiều quan chức phải lo sợ. Bất kỳ nỗ lực nào đòi hỏi quyền lực chính trị lớn - chẳng hạn như điều chỉnh Hợp Đồng Mua Bán điện gió - có thể lôi cuốn thêm nhiều con mắt chú ý giám sát, điều này có thể làm chậm tiến trình ra quyết định và tăng rủi ro hoàn thành dự án. Do đó, các quan chức đã e ngại hành động và dư luận cho rằng, ở thời điểm hiện tại, nội dung Hợp Đồng Mua Bán Điện PPA sẽ vẫn duy trì như hiện trạng.

²¹ Baker McKenzie, Việt Nam điều chỉnh hợp đồng mua bán điện mẫu cho các dự án điện gió. 13/02/2019.

²² GIZ Energy. Kế hoạch phát triển lưới điện thông minh Việt Nam năm 2019.

Hiện Thực mới Của Việt Nam Đối Với “Tài Trợ Dự Án”

Sự bùng nổ các dự án điện mặt trời và điện gió tại Việt Nam đã kéo theo một sự tăng vọt về đầu tư đến từ nhiều nhà đầu tư khác nhau. Điều này đã phá vỡ các kỳ vọng truyền thống về cách mà năng lượng tái tạo có thể phát triển trong khu vực và khẳng định rằng một công thức tài trợ dự án theo kiểu ‘một cỡ vừa tất cả’ sẽ không xác định được khả năng thành công của Hợp Đồng Mua Bán Điện cũng như các cấu trúc tài trợ xoay quanh nó.

Bên cạnh những tổ chức quốc tế lớn hơn, nhiều kinh nghiệm hơn và các chuyên gia về các dự án ngoài khơi nước ngoài như Enterprize Energy, còn có các công ty trong khu vực với bề dày thành tích trong lĩnh vực điện và năng lượng đã hoạt động rất tích cực tại thị trường Việt Nam. Các công ty B.Grimm của Thái Lan với sự hỗ trợ từ Ngân hàng Phát triển Châu Á (ADB), Gulf Energy và Banpu đều có mặt. AC Energy, một công ty con của Tập đoàn Ayala, đang làm việc với các đối tác địa phương của mình - AMI Renewables, BMI Group và Blue Circle - để gia nhập lĩnh vực điện mặt trời và điện gió Việt Nam.²³ Superblock Plc của Thái Lan có kế hoạch lắp đặt 700MW công suất điện gió và đầu tư 1,76 tỷ USD.²⁴ Hơn nữa, các nhà đầu tư và phát triển của Nhật Bản và Hàn Quốc đang ngày càng tham gia mạnh hơn vào thị trường Việt Nam. Chẳng hạn, Ngân hàng Hợp tác Quốc tế Nhật Bản (JBIC) gần đây đã cùng với Ngân hàng Thương mại Cổ phần Ngoại thương Việt Nam (Vietcombank) lập ra một hạn mức tín dụng xanh trị giá 200 triệu USD cho các dự án điện mặt trời.²⁵

Các nhà đầu tư Trung Quốc dường như cũng đang theo dõi sát sao thị trường.²⁶ Các công ty và ngân hàng Trung Quốc đã đóng một vai trò quan trọng trên thị trường, nhưng không phải với tư cách là những nhà phát triển dự án. Mặc dù chính phủ Việt Nam cảnh giác với việc phê duyệt các dự án do Trung Quốc cầm trịch, họ có vẻ thoải mái hơn khi để các công ty Trung Quốc giữ vai trò gián tiếp, chủ lực với tư cách là các công ty cung cấp thiết bị giá rẻ, thể hệ mới với sự tài trợ hào phóng từ các ngân hàng Trung Quốc. Ví dụ, B.Grimm đã sử dụng một nhà thầu kỹ thuật, mua sắm và xây dựng (EPC) của Trung Quốc và các nhà cung cấp Trung Quốc để xây dựng các trang trại điện mặt trời tại Việt Nam. B.Grimm chỉ trả trước 10% số tiền nợ các đối tác Trung Quốc và chỉ phải bắt đầu trả nốt phần còn lại hơn một năm sau đó - một chiến lược tài chính giúp mang lại cho họ không gian thông thoáng để hoạt động tại thị trường Việt Nam.²⁷

Các công ty Trung Quốc đã có được chỗ đứng vững chắc bằng cách đưa ra các điều khoản tương tự cho các nhà phát triển dự án khác, tận dụng khả năng tài trợ của các ngân hàng lớn của Trung Quốc. Với việc Trung Quốc được dự đoán sẽ trở thành một

²³ Business World, [AC Energy khởi động dự án năng lượng gió tại Việt Nam vào 2020](#). 30/04/2019.

²⁴ Vietnam Investment Review, [Nhà đầu tư Thái nhảy vào thị trường năng lượng tái tạo Việt Nam](#). 30/08/2018.

²⁵ IJ Global, [JBIC cùng Vietcombank cấp hạn mức tín dụng cho các dự án năng lượng tái tạo](#). 26 /06/ 2019.

²⁶ Thomson Reuters Foundation News, [Rồng trời dậy: Tăng trưởng năng lượng tái tạo Trung Quốc vươn ra toàn cầu](#). 16/08/ 2018.

²⁷ Nikkei Asian Review, [Tập đoàn năng lượng Thái vận hành 2 nhà máy điện mặt trời tại Việt Nam](#). 05/07/2019.

thị trường điện gió ngoài khơi lớn, thì không có gì đáng ngạc nhiên khi các nhà cung cấp Trung Quốc đang tìm cách chứng minh khả năng của họ ở các thị trường khác như Việt Nam nơi có một loạt hoạt động phát triển mạnh mẽ.²⁸

Các bước tiếp theo

Cạnh tranh là xu thế rõ ràng

Các chương trình FiT áp dụng cho điện mặt trời và điện gió của Việt Nam đã cho phép các nhà hoạch định chính sách ngành điện Việt Nam thực hiện một khảo nghiệm quý báu về thị trường có cấu trúc, cho phép chính phủ xác định được số vốn họ có thể thu hút như một phần của quá trình khám phá về giá. Khi so sánh với các mức giá mua năng lượng tái tạo khác trong khu vực, các mức giá của Việt Nam ở mức thấp và các phản nản về Hợp Đồng Mua Bán Điện (PPA) là chuyện bình thường, nhưng điều đó không ngăn cản đầu tư từ các nhà phát triển dự án châu Á có kinh nghiệm và các công ty mới gia nhập hiện đang có năng lực tài trợ. Những nhân tố mới gia nhập này có động lực để tham gia vào thị trường bởi những lợi ích cạnh tranh mà Việt Nam được sắp đặt để có được từ công nghệ sạch và các hiệu ứng giảm phát của năng lượng tái tạo. Điều đó cũng có nghĩa là nhóm các nhà phát triển và nhà cung cấp thiết bị mới hiện tại nên tiên liệu trước về một thị trường cạnh tranh hơn trong tương lai.

Chính phủ đang lên kế hoạch các bước tiếp theo để thúc đẩy cạnh tranh hơn nữa. Đợt đầu của chương trình FiT áp dụng cho điện mặt trời đã kết thúc, nhưng một đợt mới bắt đầu từ tháng 7 năm 2019 đến 2021 đã được lên kế hoạch.²⁹ Tuy nhiên, nó vẫn chưa được chính quyền trung ương phê duyệt và vẫn chưa có hiệu lực. Các báo cáo ban đầu đề xuất thiết kế mức giá FiT mới để khuyến khích nhiều hơn nữa sự đa dạng về vị trí địa lý cho các dự án sản xuất điện mặt trời mới bằng cách trả các mức giá cao hơn cho các dự án năng lượng mặt trời ở các khu vực có ít bức xạ mặt trời và sản sinh ít công suất điện hơn. Ở những vùng có bức xạ mặt trời cao và có công suất điện mặt trời hiện tại lớn hơn, thì biểu giá mới có thể cung cấp thêm đãi ngộ cho các

Các công ty và ngân hàng Trung Quốc đã đóng một vai trò quan trọng trên thị trường, nhưng không phải với tư cách là các nhà phát triển dự án.

²⁸ Greentech Media. Các nhà sản xuất Trung Quốc có thể thống trị thị trường gió ngoài khơi mà không cần rời sân chơi nội địa. 10/06/2019.

²⁹ Baker McKenzie, Cập nhật Dự thảo mới về giá mua điện sau ngày 30 tháng 6 năm 2019 cho các dự án điện mặt trời tại Việt Nam. 28/02/2019.

nhà phát triển dự án, những người đồng thời cũng đầu tư vào mảng lưu trữ điện để giảm bớt áp lực cho lưới điện.³⁰

Ngoài biểu giá FiTs, chính phủ đã báo hiệu rằng các cuộc đấu giá có thể sẽ đóng một vai trò trong tương lai. Mặc dù mãi tới ngày 1 tháng 11 năm 2021 mới là hạn chót của chương trình FiT áp dụng cho điện gió – kết quả của các cuộc đấu giá điện mặt trời có thể sẽ tác động đến cách thức phát triển của môi trường pháp lý điều tiết lĩnh vực điện gió - điện mặt trời và điện gió của Việt Nam là hai lĩnh vực đan xen lẫn nhau.

Chính phủ đang lên kế hoạch các bước tiếp theo để thúc đẩy cạnh tranh hơn nữa.

Vào tháng 6 năm nay, phó thủ tướng Trịnh Đình Dũng đã yêu cầu Bộ Công thương nghiên cứu tính khả thi của việc thực hiện đấu giá điện mặt trời sớm nhất có thể.³¹ Thêm vào đó, Ngân hàng Thế giới đang tư vấn cho chính phủ Việt Nam về các cơ chế thực hiện đấu giá điện mặt trời - các khuyến nghị của họ đã được trình bày tại hội nghị GWEC và tập trung vào hai loại đấu giá:

- **Đấu giá trạm biến áp:** các nhà sản xuất điện đấu giá để dành quyền đấu nối vào một trạm biến áp
- **Đấu giá Trang Trại Điện mặt trời:** các nhà phát triển dự án đấu giá để được xây dựng trên mảnh đất do chính phủ xác định từ trước.

Đấu giá các trạm biến áp, trong thực tế, sẽ cho phép phối hợp tốt hơn giữa việc phát triển cơ sở hạ tầng lưới điện mới và công suất lắp đặt. Đối với các nhà phát triển dự án, điều này sẽ giúp giảm thiểu rủi ro bị giới hạn lượng điện hòa lưới. Mặt khác, các cuộc đấu giá trang trại điện mặt trời lại phù hợp cho các nhà máy điện sản xuất từ nguồn năng lượng tái tạo lớn hơn với quy mô công nghiệp và có thể giảm thiểu rủi ro liên quan đến việc thu hồi đất. Căn cứ vào quy mô của các dự án mục tiêu, các cuộc đấu giá này cũng chứng tỏ được hiệu quả trong việc thu hút các tổ hợp dự án lớn hơn với khả năng huy động vốn ưu đãi từ các cơ quan tín dụng xuất khẩu.

Quy Hoạch Tổng Thể Phát Triển Điện Giai Đoạn VIII

Một công cụ lên kế hoạch quan trọng khác để định hình các đợt cơ hội thị trường tiếp theo sẽ là Quy Hoạch Tổng Thể Phát Triển Năng Lượng giai đoạn VIII (Quy Hoạch Tổng Thể VIII). Quy Hoạch dự kiến sẽ được công bố vào năm 2020 và sẽ tạo tiền đề cho giai đoạn tăng trưởng tiếp theo của ngành năng lượng tái tạo Việt Nam.³² Các vấn đề chính sẽ bao gồm việc phát triển lưới điện được thiết kế như thế nào để hỗ trợ cho sự tăng trưởng của năng lượng tái tạo và Các Hợp Đồng Mua Bán Điện

³⁰ MDI, Báo cáo Năng lượng Việt Nam cập nhật 2019. 07/2019.

³¹ Tuoi Tre, ~ Tuổi Trẻ, ~ Sự cần thiết phải chia 2 vùng bức xạ để khuyến khích điện mặt trời. 17/06/2019.

³² CAND, Đề xuất lập Hội đồng thẩm định Nhiệm vụ lập Quy hoạch điện VIII. 25/03/2019.

Trực Tiếp Từ Doanh Nghiệp, năng lượng tái tạo tự sản xuất và các lựa chọn lưu trữ điện mới sẽ được đưa vào quy hoạch như thế nào.

Về IEEFA

Viện Kinh tế Năng lượng và Phân tích Tài chính thực hiện nghiên cứu và phân tích về các vấn đề tài chính và kinh tế liên quan đến năng lượng và môi trường. Sứ mệnh của Viện là thúc đẩy quá trình chuyển đổi sang một nền kinh tế năng lượng đa dạng, bền vững và có lợi nhuận. www.ieefa.org

Về các Tác giả

Michiel Vriens

Michiel Vriens là một nhà phân tích năng lượng tại IEEFA, làm việc ở Hồng Kông. Ông cũng là một nhà chuyên môn về ngành năng lượng, tài nguyên và môi trường tại Trường Nghiên Cứu Quốc Tế Cao Cấp Johns Hopkins (SAIS).

Melissa Brown

Nhà tư vấn tài chính năng lượng Melissa Brown, từng là chuyên gia phân tích chứng khoán tại JP Morgan và Citigroup, đã giữ cương vị lãnh đạo trong nhiều tổ chức đầu tư châu Á khác nhau tập trung vào các chiến lược đầu tư chính thống và bền vững cho các nhà đầu tư cổ phần tư nhân và nhà nước trong suốt 25 năm qua.

Báo cáo này chỉ dành cho mục đích thông tin và giáo dục. Viện kinh tế năng lượng và phân tích tài chính (“IEEFA”) không cung cấp tư vấn liên quan đến thuế, pháp lý, đầu tư hoặc kế toán. Báo cáo này không có ý định cung cấp, và không nên được sử dụng cho các tư vấn về thuế, pháp lý, đầu tư hoặc kế toán. Không có gì trong báo cáo này được viết với mục đích tư vấn đầu tư, chào hàng hoặc mời gọi chào hàng để mua hoặc bán, hoặc một khuyến cáo, ký hậu, hoặc bảo lãnh cho bất kỳ loại chứng khoán nào, công ty hoặc quỹ nào. IEEFA không chịu trách nhiệm cho bất kỳ quyết định đầu tư nào của quý vị. Người dùng hoàn toàn chịu trách nhiệm cho các quyết định đầu tư và nghiên cứu đầu tư của bản thân. Báo cáo này không phải là một hướng dẫn chung về đầu tư, cũng như không phải là một nguồn của bất kỳ khuyến nghị đầu tư cụ thể nào. Trừ khi quy cho người khác, thì bất kỳ ý kiến nào được đưa ra chỉ là ý kiến hiện tại của chúng tôi. Một số thông tin được trình bày có thể đã được cung cấp bởi các bên thứ ba. IEEFA tin rằng thông tin của các bên thứ ba là đáng tin cậy và đã kiểm tra hồ sơ công khai để xác minh thông tin bất cứ khi nào có thể, nhưng không đảm bảo tính chính xác, kịp thời hoặc đầy đủ của thông tin; và thông tin hoàn toàn có thể bị thay đổi mà không cần thông báo trước.